

Ylfs policydokument om arbeidstid – 2012

Innledning

Arbeidstidsbestemmelser skal sikre et fullt ut forsvarlig arbeidsmiljø for arbeidstakere. Arbeidsmiljøloven (AML) gjelder også leger og deres arbeidstid. Legers arbeidstid skal organiseres innenfor rammene av AML slik at legen ikke utsettes for helserisiko. Arbeidstidsordninger skal sikre optimale spesialiseringsforhold. God organisering av arbeidstiden vil også gi bedre kvalitet på pasientbehandlingen og bedre pasientsikkerheten. Av hensyn til sykehusenes drift og pasientenes behov er det nødvendig å benytte legearbeidskraft utover det som er standard arbeidstid i samfunnet, og leger har derfor avtalt unntak fra deler av arbeidstidsbestemmelsene i AML, men innenfor lovens rammer. Ved utforming av den enkelte arbeidstidsordning må imidlertid både arbeidsgiver og arbeidstaker ta konsekvensen av dokumentert kunnskap om effekten av ulike arbeidstidsordninger på legers helse og pasientsikkerheten.

Organisering av arbeidstid

Alle legers arbeidstid skal organiseres som dagarbeid med vaktteneste. Vaktarbeid defineres som arbeid på kvelder, netter og i helger, der diagnostikk og behandling ikke forsvarlig kan utsettes til neste ordinære arbeidsdag. Vaktarbeid skal begrenses til det medisinsk strengt nødvendige. Arbeid om natten skal ikke forekomme med unntak av direkte arbeid med pasienter som trenger øyeblikkelig hjelp. All tid legen er til stede på arbeidsplassen skal regnes fullt ut som arbeidstid i forholdet 1:1. Arbeidstid skal organiseres innenfor vernebestemmelsenes rammer. Arbeidstidsordninger skal organiseres med tilstrekkelig hvile, definert som minimum 8 timer per 24 timers periode. Ved særlig belastende ordninger skal det sikres pauser og kompenserende hvile, jf AML § 10.

Ylf mener at:

1. Legers arbeid skal gjennomføres på dagtid i tidsrommet 07-17 i løpet av ukens fem første dager. Unntaket er vaktarbeid. Slikt arbeid skal begrenses til det som er strengt nødvendig av medisinske grunner.
2. Det kan inngås avtale mellom arbeidsgiver og arbeidstaker om å utføre arbeid som ikke er vaktarbeid utenfor dagarbeidstiden.

3. Vakter skal som hovedregel ikke være oftere enn hvert sjettede døgn ved tilstedevakt, og ikke oftere enn hvert fjerde døgn ved hjemmevakt. Helgevakter bør ikke være oftere enn i gjennomsnitt hver tredje helg.
4. En arbeidsperiode skal ikke overskride 19 timer. Legen må sikres forsvarlig hvile i løpet av arbeidsperioden, dvs 8 timers hvile per 24 timers periode.
5. Ved hjemmevakt kan arbeidsperioden strekke seg ut over 19 timer dersom man som hovedregel (i 80 % av tilfellene) har mulighet for 8 timers sammenhengende søvn per natt. Ved arbeid i passiv tid skal 8 timers hvile sikres i løpet av en 24 timers periode uten trekk i lønn.

Unntak fra vernebestemmelsene

Unntak fra vernebestemmelsene bør avvikles. Unntak kan bare gjøres etter godkjenning fra foretakstillitsvalgt. Der hvor sykehuset ikke er organisert som helseforetak kan hovedtillitsvalgt godkjenne. Unntak **skal** drøftes med de berørte arbeidstakere samt styret i Ylf. Deltakelse i slike unntak er frivillig for den enkelte lege. Dersom arbeidet midlertidig ikke kan organiseres innenfor vernebestemmelsene må det foreligge en skriftlig avtale mellom partene hvor det kommer tydelig fram hvorfor arbeidet likevel vurderes å gi både fullt forsvarlig arbeidsmiljø for legene og forsvarlig pasientbehandling. Det bør i avtalen vises at det gis tilstrekkelig hvile og den bør inneholde en plan for hvordan avdelingen kan organiseres slik at vernebestemmelsene overholdes. Avtalen må være tidsavgrenset, og kan ikke fornyes uten reevaluering. jf. pkt. 2 og 3 over.

Ylf mener at:

6. Unntak fra vernebestemmelsene må kun benyttes i korte overgangsperioder slik at en kan organisere arbeidstiden på en måte som sikrer fullt ut forsvarlig arbeidsmiljø, gode spesialiseringsforhold og optimal pasientsikkerhet
7. Unntak fra vernebestemmelsene skal drøftes med berørte medlemmer og styret i Ylf.
8. Nåværende arbeidsordninger må omorganiseres slik at de innfrir vernebestemmelsene og sikrer nødvendig hvile pr 24 timers periode.
9. Alle unntak fra vernebestemmelsene må begrunnes og avtales skriftlig.

Arbeidsbelastningen

Arbeidsmengden på vakt har økt betraktelig uten at bemanningen har økt tilsvarende. Årsakene til dette er flere, og skyldes blant annet en aldrende befolkning, økte behandlingsmuligheter, fokus på kortere liggetid og enkelte steder også funksjonsfordeling som innebærer at oppgaver er flyttet til større sykehus. Flere leger enn tidligere opplever en for stor arbeidsbelastning på vakt. Dette ivaretar verken pasientenes sikkerhet eller den enkelte leges arbeidsmiljø og rett til forsvarlig hvile. Arbeidstilsynets "God vakt"-rapporter dokumenterer dette. Det skal være samsvar mellom ressurser og arbeidsoppgaver, slik at arbeidet håndteres på en forsvarlig måte innenfor avtalt arbeidstid. Arbeidstidsordninger bør i mye større grad enn i dag organiseres slik at den enkeltes helsemessige, sosiale eller andre velferdsgrunner er ivaretatt. Innenfor dagens system er det store muligheter til å sikre individuelle tilpasninger.

Det er godt dokumentert at pasientsikkerheten svekkes ved arbeid om natten. Arbeid i tidsrommet 23-07 må derfor begrenses til et minimum. Ylfs tillitsvalgte bør rapportere til nærmeste leder og eventuelt varsle tilsynsmyndighetene når det utføres arbeid om natta som ikke er medisinsk nødvendig. Leger skal kun utføre administrativt arbeid på natten som er direkte knyttet til nødvendig pasientbehandling.

Ylf mener at:

10. Oppgavefordelingen må legge til rette for en arbeidsbelastning som sikrer at leger ikke bare kan utføre forsvarlig behandling, men behandling av god kvalitet hele døgnet.
11. Bemanningen må dimensjoneres for avdelingens aktivitet; herunder pasientbehandling, dokumentasjon og undervisning/supervisjon.
12. Det er innenfor dagens bestemmelser store muligheter til å lage fleksible arbeidstidsløsninger som tar hensyn til den enkeltes forutsetninger. Dette bør gjøres i langt større grad enn i dag.

Utvidet tjeneste/arbeidstid (UTA)

Utvidet tjeneste/arbeidstid (UTA) vil trolig være nødvendig i overskuelig fremtid for å fylle behovet for legearbeidskraft. Det må sikres at UTA er reelt frivillig for den enkelte og det må derfor fremkomme av tjenesteplanen hvilken del av arbeidstiden som er UTA. Samtidig må arbeidsgivers

kjøp av UTA reflektere det faktiske behov slik at en unngår en situasjon der overtidsarbeid legges til grunn for den daglige drift av sykehuset.

Ylf mener at:

13. All UTA skal tydelig fremkomme av den enkeltes tjenesteplan. Dersom UTA-tiden ikke fremkommer av tjenesteplanen kan det ikke ansees som reelt frivillig å inngå avtale om UTA.
14. UTA må i større grad organiseres både ut fra avdelingens behov og den enkelte leges forutsetninger, og bør derfor kunne variere blant leger ved samme avdeling.
15. Ved oppsigelse av UTA fra arbeidsgiver må det være konsekvensutredet hvordan dette vil påvirke pasientbehandling og arbeidsmiljøforhold ved avdelingen. Konsekvensutredninger må foreligge i god tid forut for drøftinger om endringer i UTA.
16. Endringer i antall UTA-timer skal ikke erstattes av overtidsarbeid.

Overtidsarbeid

Overtidsarbeid er tilfeldig overtid, utrykning på vakter og uforutsette vakter. Overtidsarbeid er en ekstrabelastning for den enkelte, og kommer på toppen av allerede vide unntak fra arbeidsmiljølovens arbeidstidsregler. Overtidsarbeid skal begrenses til et minimum.

Overtid skal håndteres i tråd med bestemmelsene i AML. Dette innebærer blant annet at leger kan reservere seg mot overtid som går utover rammene i Arbeidsmiljølovens § 10-6. Uforutsette vakter kan i den grad det er forsvarlig tas som hele vakter. Legen skal gis fri uten trekk i lønn før og etter uforutsett vakt.

Ylf mener at:

17. Alt overtidsarbeid må registreres slik at legers samlede arbeidstid og godtgjøringer fremkommer.
18. Samlet arbeidstid (arbeid etter tjenesteplan inklusiv overtidsarbeid) skal ikke overskride vernebestemmelsene, og det skal sikres hvile i samsvar med vernebestemmelsene. Den enkelte lege skal ikke trekkes i lønn for å overholde vernebestemmelsene.
19. Arbeidsgiver kan ikke pålegge en lege overtid ut over AMLs begrensninger for overtid (jf. § 10-6).

Arbeidstid i forhold til spesialisering

Spesialisering av leger inngår som en av sykehusenes fire lovpålagte oppgaver.

Arbeidstidsordninger må organiseres på en slik måte at leger kan tilegne seg den kompetanse som er nødvendig for å bli spesialist. Arbeidsoppgavene skal være relevante for stillingen, og basert på møtet mellom lege og pasient. Arbeidstiden skal organiseres slik at avtalt fordypningstid blir gjennomført. Arbeidstiden må organiseres slik at leger i spesialisering får dekket sine behov for spesialisering innenfor normert tid.

Ylf mener at:

20. Faglige møteplasser for leger skal ivaretas innenfor arbeidstidsordningen.
21. Arbeidsdagen skal organiseres slik at den sikrer optimale vilkår for spesialiseringen.
22. Supervisjonen er det viktigste enkeltelementet i utdanningen av leger. Dette innebærer at arbeidstiden for overleger og spesialister må innrettes slik at de har anledning til å gi god og tilstrekkelig supervisjon.
23. Det skal legges til rette for at spesialisering av høy kvalitet og på internasjonalt nivå kan gjennomføres innenfor rammen av vernebestemmelse og på normert tid for den enkelte spesialitet.